

NITOs innspill til handlingsplanen for energieffektivisering

NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon, er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med bachelor, master og høyere grad. Vi har over 100 000 medlemmer fordelt på alle samfunnsområder. Mange av våre medlemmer jobber innen energi, industri, bygg – og i kommunal sektor. Dette er alle sektorer som kan bli omfattet av en stor satsing på energieffektivisering. NITO har derfor store forventninger til regjeringens varslede handlingsplan. Vi forventer at mange av våre medlemmer blir direkte involvert når ambisjonene i en slik plan skal realiseres.

I Energikommisjonens rapport er det lansert svært ambisiøse mål for energieffektivisering, med opp mot 20 TWh mindre energiforbruk innen 2030. I en tid med høye energipriser, klimaendringer samt tap av naturmangfold mener vi tiden er overmoden for en kraftfull satsing på dette området. NITO har klare forventninger til at handlingsplanen blir mer enn bare en skrivebordsøvelse, og at den får tydelige og etterprøvbare mål og delmål – i tillegg til ressurser og nytenkning om virkemidler.

Vårt viktigste budskap er at energieffektivisering må gjøres forståelig og at tiltakene må gjøres attraktive. Det må stimuleres til å ta gode valg, både når det gjelder energieffektivisering og varmeutnyttelse. Det er i den sammenheng sentralt at planen bidrar til å mobilisere sluttbrukerne, slik at de endrer adferd og dermed ser verdien av å satse på energieffektivisering.

Virkemidler – «både gulrot og pisk»

For å lykkes med en ambisiøs satsing på energieffektivisering er det helt nødvendig å se bredt og nytenkende på virkemiddelapparatet. Enova er selvsagt viktig, og vi er positive til at den nye tilleggsavtalen med Klima- og miljødepartementet (KLD) nå forsterker satsingen på energieffektivisering. Enova foreslår der nye støtteordninger for strømsparing i industri, borettslag og næringsbygg. Det er vesentlig at handlingsrommet for å støtte moden teknologi økes og at tiltak som raskt kan redusere strømforbruket blir attraktive for flest mulig brukere. Dette er totalt sett gode signaler fra Enova, men de foreløpige signalene om bruk av 0,5 milliarder kroner ekstra til ENØK-tiltak er for lite. Det er også viktig å vurdere både styrking og nytenkning knyttet til andre virkemidler – utover Enova. Et godt eksempel på et virkemiddel som er særlig relevant for kommuner og fylkeskommuner er Klimasats. Dette er en ordning som har fremmet mange gode tiltak i kommunene, og som til tross for dette ble foreslått fjernet i statsbudsjettet for 2023. Kommunal sektor forvalter en svært stor bygningsmasse og trenger ifølge eget utsagn på det nylige innspillsmøtet støtte for å kunne øke investeringsviljen innen energieffektivisering.

Det er store muligheter for gevinster ved energieffektivisering i industrien. Forskningscenteret FME HighEFF, ledet av SINTEF Energi, har lenge jobbet med utnyttelse av industriens overskuddsvarme. Dette arbeidet må vi bygge videre på og forskningen må tas i bruk. NITO er derfor bekymret for at de offentlige tilskuddene til energiforskning, særlig over budsjettet til Olje- og energidepartementet, har blitt redusert det siste året. Denne utviklingen må reverseres. Riktignok har forskningen gjerne et langsiktig perspektiv, men energieffektivisering vil ikke være mindre viktig i årene som kommer etter 2030.

For å få fart på energieffektivisering er det også nødvendig med skjerpede krav på ulike områder. Vi støtter Energikommisjonens anbefaling om å skjerpe energikravene for nybygg i byggteknisk forskrift (TEK). Siden det største potensialet for energieffektivisering ligger i eksisterende bygningsmasse, mener vi det også er behov for mer forpliktende TEK-krav ved oppgraderinger av disse. Det kan også stilles økende grad av krav til bruk av varmepumper og installasjon av solceller i egnede bygg, ikke minst bør dette være påkrevd for offentlige bygg.

Både kommuner og fylkeskommuner kan utøve direkte styring av sine bygg og eiendommer. Dersom det stilles konkrete krav til energieffektivisering i offentlige bygg, vil det stimulere til nytenking og kreativitet på dette området.

For å øke den politiske gjennomføringsviljen foreslår NITO at det settes delmål frem mot 2030 som må oppfylles av sittende folkevalgte (på kommunalt- og/eller fylkesnivå) innen aktuell valgperiode. Delmål for energisparing kan settes/måles på offentlige bygg, for industri samt for private husholdninger og næringsbygg (for eksempel målt gjennom søkte tiltak via. Enova). Konkrete og forpliktende delmål innenfor en valgperiode vil fremtvinge eierskap og ansvarliggjøring, og vil øke sjansen for at hovedmål om energisparing i 2030 og videre vil oppnås.

Dagens strømstøtteordning for private gir lite insentiv til å gjennomføre energieffektiviseringstiltak. Ved videre behov for offentlig støtte for energiforbruk bør ordningen utføres på en måte som belønner energieffektivisering i økende grad. I tråd med Virke sin kommentar på innspillsmøtet 14.april støtter NITO også tiltak som kan ivareta landets mange leietakere. Huseiere må også få insentiver til å oppgradere bygget for å spare energi, selv om leietaker i utgangspunktet er den som betaler strømregningen.

Kompetanse og informasjon

Energikommisjonen peker ikke bare på økonomi og teknologi, men også på et stort behov for pedagogiske virkemidler. Det er i den sammenheng positivt at Enova trekker fram viktigheten av å adressere «kompetansebarrierer i bygg- og boligmarkedet» i den allerede nevnte tilleggsavtalen med KLD. Energieffektivisering er et svært bredt tema, som innebærer mange ulike tiltak og teknologier. I tillegg er det en god del forskjeller i hvordan det både måles og vektet. Dette er en kilde til mye forvirring og må ryddes opp i. Mer og bedre informasjon samt kompetanse knyttet til mulighetene som ligger i energieffektivisering vil derfor være svært viktig. Energikommisjonen nevner for eksempel et kompetanse- og informasjonsprogram som skal gi byggherrer og byggenæringen kunnskap og ferdigheter på dette området. Det er et godt forslag. Vi bør også bygge opp kompetansen om energieffektivisering slik at vi får flere fageksperter om har tilstrekkelig kompetanse til å finne løsninger for bedre energiutnyttelse. Dersom ulike virksomheter, særlig av mindre størrelse, ønsker kartlegging av hva de kan gjøre av tiltak bør det også være mulig å få støtte til dette. Det er ikke alle virksomheter – offentlig eller private – som har muligheten til å inneha denne kompetansen selv.

Mer effektiv bruk av energi gjør oss alle – husstander, industri og næringsliv – mindre sårbare for svingninger i strømprisen. I tillegg er det konfliktfritt og uten konsekvenser for naturen. Energieffektivisering frigjør viktig kraft og kan skape arbeidsplasser over hele landet. Det er viktig at Regjeringen tar et tydelig eierskap til dette arbeidet og at det blir forpliktende. Temaet er bredt og favner flere departementer. Det kan være en fordel når det kommer til koordinering, men en ulempe når det kommer til konkret politisk eierskap. Den kommende handlingsplanen er et svært viktig arbeid og bør gis stor politisk prioritet.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Egil Thompson
Generalsekretær